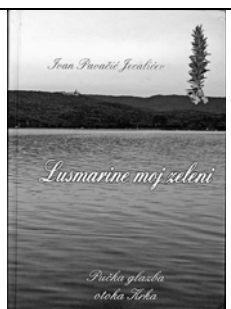

Ivan Pavačić Jecalićev, Lusmarine moj zeleni, Pučka glazba otoka Krka, ur. Milena Žic, Grad Krk, Općina Dobrinj, Ustanova Ivan Matetić Ronjgov; Krk – Dobrinj – Viškovo – Ronjgi 2008., 952 str.

Knjiga *Lusmarine moj zeleni: pučka glazba otoka Krka* autora Ivana Pavačića Jecalićeva (2008.) dosad je najopsežnija tiskana zbirka notnih zapisa tradicijske glazbe otoka Krka. Sadrži ukupno 606 notnih zapisa, od toga 432 zapisa vokalne i 174 zapisa instrumentalne glazbe. Ova opsežna publikacija ne sadrži, međutim, samo glazbenu građu već i uvodni autorov tekst kao i niz tekstova njegovih suradnika i štovatelja: tradicijskih i umjetničkih glazbenika, znanstvenika, svećenika, javnih djelatnika i općenito zaljubljenika u tradicijsku kulturu i glazbu otoka Krka. Pretežno je riječ o prigodnim osvrtima na knjigu i na cjelokupnu Pavačićevu kulturnu djelatnost (Nikola Radić, Ivica Frleta, Ramiro Palmić, Radmila Borović, Andrija Depikolozvane, David Kabalin, Ivana Turčić, Marica Stašić-Milić, Marija Cerović, Nevenka Trubić Uravić, Zlatko Volarić i Milica Pavačić). U uvodnom i završnom dijelu knjige nalazimo i stručne članke iz muzikologije (Dušan Prašelj, Marija Riman), etnologije (Damir Kremenić), dijalektologije (Iva Lukežić) i folkloristike (Milena Žic). Knjiga je ukusno opremljena fotografijama. Sadrži sažetke na hrvatskom, talijanskom i njemačkom jeziku.

Ova se knjiga svojom osnovnom strukturom – notnim zapisima tradicijske glazbe – naslanja na obilje istovrsne građe koju su prikupili i transkribirali drugi melografi na Krku tijekom 20. stoljeća, primjerice Nedjeljko Karabaić u prvoj polovici stoljeća, a u 1980-ima i 1990-ima Ruža Bonifačić. Pavačićev je pristup blizak metodološkim postavkama i ciljevima hrvatske etnomuzikologije u 1950-ima i 1960-ima. Kao melografski model upotrebljava Matetićev heksakordski tonski niz tjesnih intervala IV. istarske ljestvice. Opravdanje za to pronalazi među ostalim i u činjenici što je Matetić osobno smatrao da je taj tonski niz najbliži krčkomu tradicijskom glazbenom izričaju. Pavačić pritom rabi tri varijante tonskoga niza koje imaju završne tonove na različitim visinama: *e*, *g* i *h*. Takvim je modelima melografiranja starinskoga krčkog *kanta* i *sopa* sveo na najmanju moguću mjeru brojne oznake kojima su raniji notni zapisi često obilovali i stoga bili teško čitljivi. Osim toga je takav način zapisivanja omogućio lakše, preciznije i obilnije zapisivanje sitnih melodijskih ukrasa koje su prijašnji melografi znali izostavljati. Uz instrumentalnu glazbu koja se odnosi na svirku sopela, Pavačić uz notne zapise na početku knjige donosi i tri crteža sopela. Prvi crtež prikazuje tradicijsko organološko nazivlje i prstomete za sopelu, drugi donosi aplikaciju IV. istarske ljestvice na sopeli, a treći crtež prikazuje pojedine dijelove toga glazbala. Sve ovo, posebice prstomet, namijenjeno je sviračima početnicima što pokazuje i izravnu glazbeno-edukativnu funkciju Pavačićeve knjige.

Opsegom i sadržajem zbirka *Lusmarine moj zeleni* nedvojbeno je kapitalno djelo, što naglašavaju svi prinosnici prigodnih tekstova u knjizi. Notni dio zbirke sastoji se od pet poddijelova: 1. tradicijske svjetovne pjesme, poredane abecednim redom prema prvom stihu u pjesmi (1-391); 2. koledve (392-432); 3. plesovi, odnosno lokalne varijante krčkoga *tanca* (433-540); 4. *polke* (541-596); 5. *mažurke*, *tulala* i *šimi* (597-606). Poddijelovi 1. i 2. predstavljaju vokalnu, a poddijelovi 3., 4. i 5. instrumentalnu glazbu. Nakon koledvi slijedi

Pregled podataka (563-571), u kojemu Pavačić donosi imena i prezimena pjevača i svirača, godinu rođenja i smrti, mjesto i godinu zapisa te broj zapisa u knjizi.

Važno je zamijetiti da Pavačić donosi cjelovite zapise tekstova pjesama. Oni su prema analizi Ive Lukežić u zasebnom članku u Pavačićevoj knjizi uglavnom lirski i u njima prevladava dvanaesterička, deseterička i osmerička metrika. Pavačić u zapisima lokalnih *tanaca* posebno donosi zapise svirke sopela za uvodnu svirku koja se redovito nazivlje *mantinjada* te za pojedine plesne stavke. Žanrovska podjela pjesama i plesova ovdje nije sukladna uobičajenoj etnološkoj i folklorističkoj praksi. Dok su *koledve* izdvojene kao poseban žanr, o njima nema kontekstualnih podataka pa ne razaznajemo kriterije prema kojima ljudi u lokalnim zajednicama određuju koje pjesme spadaju u *koledve*, a koje ne. Na to je upozorila i Milena Žic u svome stručnom članku u knjizi, navodeći pritom da *koledve* stoje na razmeđu duhovne i svjetovne poezije i da su se pjevale u doba adventa i korizme. S druge strane, neke svjetovne pjesme imaju, primjerice, svadbeni sadržaj, a nisu izdvojene u posebnu žanrovsku kategoriju. Također nema podataka o prigodama za pjevanje, posebice u kontekstu godišnjih i životnih običaja. Ove stručne opaske nipošto ne smjeraju umanjiti vrijednost Pavačićeve zbirke, već samo žele potaknuti etnologe, folkloriste i općenito ljubitelje krčke tradicijske kulture na daljnja traganja.

Središnji problem koji se postavlja u kontekstu izlaska ove knjige u javnost jest pitanje zaštite i održanja tradicijske glazbe otoka Krka u živoj praksi u bližoj i daljoj budućnosti. Pritom sam se u vlastitim terenskim istraživanjima više puta uvjerio da mladi naraštaji teže uče vokalni izričaj *kanat*, a lakše svirku na *sopelama* jer u *kantu* moraju usvajati specifične kompleksne tijesne intervalske odnose među vokalnim dionicama. Nakon uvrštavanja dvoglasja tijesnih intervala Istre i Hrvatskoga primorja na UNESCO-v svjetski popis zaštićene nematerijalne baštine u Abu Dhabiju 30. rujna 2009., nužno je zapitati se koji je najbolji način zaštite krčkoga *kanta* i *sopa* u današnjem vremenu? Je li to pravac koji je utro marljiv i predan Ivan Pavačić Jecalićev, za kojega tradicijska pjevačica Radmila Borović navodi da je "namuran va kanot i sopeli, ma i san vrsni kantur i sopoc", dok Milica Pavačić smatra, "... ono što je Ljubo Stipišić Dalmaciji, to je Ivan Pavačić Boduliji"? U knjizi *Lusmarine moj zeleni* više je sudionika o zaštiti krčke tradicijske glazbe, različitih po profesionalnim usmjerenjima, obrazovanju i pozicijama unutar navedenog diskursa, izrazilo svoje osobne stavove o tom problemu. Oni su u mnogome podudarni pa se mogu smatrati i svojevrsnim indikatorom sadašnjega stanja rada na navedenoj zaštiti. Istaknuti glazbeni stručnjaci Dušan Prašelj i Ramiro Palmić zagovaraju važnost notnih zapisa u zaštiti tradicijske krčke glazbe, ali istodobno izražavaju i određenu skepsu u tom smislu. Za razliku od njih tradicijski pjevači i ljubitelji baštine općenito smatraju da su notnim zapisivanjem tradicijske krčke pjesme i svirka spašeni od nestanka i zaborava. Trend u suvremenim etnomuzikološkim izdanjima jest da se uz tiskane knjige gotovo redovito pojavljuju i prateća zvučna izdanja, obično kompaktne ploče. Zvučni su zapisi teorijski autentičniji od notne transkripcije jer izravnije prenose zapis žive izvedbe. S druge strane, vrsni notni zapisi, a takvima možemo smatrati i Pavačićeve, dobar su putokaz u učenju tradicijskih krčkih pjesama, no vrlo je vjerojatno da bi se puno bolji rezultati ostvarivali kad bi uz njih bili i zvučni zapisi. Zanimljivo, Pavačić je ove godine, kako sâm navodi u uvodu knjige, objavio tri kompaktne ploče sa 110 zvučnih primjera čije se notne transkripcije nalaze u knjizi *Lusmarine moj zeleni*. Kako među tradicijskim krčkim glazbenicima i ljubiteljima njihove glazbe očito nije zaživjela suvremena ideja o objedinjenome, tiskanom i zvučnom (multimedijalnom) izdavanju zbirke tradicijske glazbe, iskorištavam prigodu da promoviram navedena (na žalost prilično nedostupna) Pavačićeva zvučna izdanja i uputim na njihovu važnost. S obzirom na poznatu činjenicu da su izdanja tradicijske glazbe gotovo redovito nekomercijalna, ovdje je prikladno istaknuti da se mogu objavljivati i u jeftinijem i dostupnijem internetskom izdanju. Neki su takvi projekti objavljivanja hrvatske tradicijske glazbe već uspješno predstavljeni na internetskim stranicama

(primjerice: www.gkzd.hr; www.ganga.hr). U svakom slučaju, bilo bi poželjno da u budućnosti svi Pavačićevi zvučni i notni zapisi budu zajednički predstavljeni i dostupniji široj javnosti.

Jakša PRIMORAC